

การติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา :
การประยุกต์วิธีการประเมินแบบผสมผสาน

นางสาวสรินทร์พร วงศ์พีรกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2552
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE FOLLOW-UP AND ASSESSMENT OF THE IMPLEMENTATION PROCESSES OF
FIFTEEN-YEAR FREE EDUCATION POLICY IN SCHOOLS :
A MIXED - METHOD EVALUATION

Miss Sirinporn Wongpeerakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Measurement and Evaluation

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

521570

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
ไปปฏิบัติในสถานศึกษา : การประยุกต์วิธีการประเมินแบบ
ผสมผสาน

โดย

นางสาวสิรินทร์พร วงศ์พีรกุล

สาขาวิชา

การวัดและประเมินผลการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

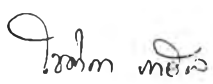
รองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาชีผล

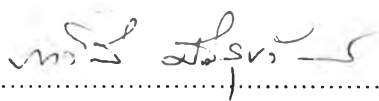
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาชีผล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์)

สิรินทร์พร วงศ์พิรุณกุล: การติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา: การประยุกต์วิธีการประเมินแบบผสมผสาน. (THE FOLLOW-UP AND ASSESSMENT OF THE IMPLEMENTATION PROCESSES OF FIFTEEN-YEAR FREE EDUCATION POLICY IN SCHOOLS: A MIXED - METHOD EVALUATION) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ ดร. โชติกา ภาณีผล, 287 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาคำชี้แจงและเกณฑ์ในการประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปสู่การปฏิบัติ 2) ติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา 3) ศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของสถานศึกษาในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร อาจารย์และผู้ปกครองต่อการดำเนินงานตามแนวนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการประเมินแบบผสมผสาน (Mixed-Method Evaluation) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่รับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 250 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ปกครอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติในสถานศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. การประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษาประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือ 1) การจัดองค์กร 2) การวางแผนงาน 3) การประชาสัมพันธ์ 4) การสำรวจนักเรียนสละสิทธิ์ 5) การจัดซื้อหนังสือเรียน 6) การดำเนินการเรื่องเครื่องแบบนักเรียนและอุปกรณ์การเรียน 7) การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 8) การติดตามและตรวจสอบ มีตัวบ่งชี้ 65 ตัวบ่งชี้

2. ภาพรวมของกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติในสถานศึกษา มีผลการประเมินในระดับ ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 ผลการเปรียบเทียบกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติในสถานศึกษา จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และจังหวัด มีรายละเอียดดังนี้

ก่อนเริ่มการดำเนินงานในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติพบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับการจัดการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และจังหวัดมีผลต่อกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ระดับการจัดการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และจังหวัด เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งไม่มีผลต่อกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา

ระหว่างการทำงานในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับการจัดการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และจังหวัดต่อกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่พบว่าปัจจัยหลักอย่างขนาดสถานศึกษามีผลต่อกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษจะมีกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษาได้ดีกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดเล็ก

ภาพรวมการดำเนินงานในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติพบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับการจัดการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และจังหวัดมีผลต่อกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษาในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ระดับการจัดการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และจังหวัด เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งไม่มีผลต่อกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา

3. ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานของสถานศึกษามีสาเหตุมาจากขาดการอธิบายรายละเอียดในการดำเนินงานต่อผู้ปฏิบัติในสถานศึกษา ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ สร้างความตระหนักกับผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

ภาควิชา.....วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา.....

ลายมือชื่อนี้สิต.....สิรินทร์พร.....

สาขาวิชา.....การวัดและประเมินผลการศึกษา.....

ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....โชติกา ภาณีผล.....

ปีการศึกษา.....2552.....

5183405727: MAJOR EDUCATIONAL MEASUREMENT AND EVALUATION

KEYWORDS: FIFTEEN-YEAR FREE EDUCATION POLICY / THE FOLLOW-UP AND ASSESSMENT / THE IMPLEMENTATION PROCESSES

SIRINPORN WONGPEERAKUL: THE FOLLOW-UP AND ASSESSMENT OF THE IMPLEMENTATION PROCESSES OF FIFTEEN-YEAR FREE EDUCATION POLICY IN SCHOOLS: A MIXED - METHOD EVALUATION. THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF.SHOTIGA PASIPHOL, Ph.D. 287 pp.

The purposes of this research were: 1) to develop the indicators and criteria to evaluate the implementation processes of the fifteen-year free education policy, 2) to follow up and assess the implementation processes of the fifteen-year free education policy in schools, 3) to study the problems, obstacles and suggestions of the school adopting the implementation processes of the fifteen-year free education policy, and 4) to study the satisfaction of the administrators, teachers and parents toward the operation of the schools adopting the fifteen-year free education policy. This research employed the mixed-method evaluation. The sample consisted of 250 schools in Bangkok and Perimeter who received the implementation processes of the fifteen-year free education policy under the Office of the Basic Education Commission. The informants consisted of the administrators, teachers and parents. The data was collected using the evaluation form and the interview guideline to assess the implementation processes of the fifteen-year free education policy in schools. The results of this research were as follows:

1) The evaluation of the implementation processes of the fifteen-year free education policy consisted of 8 factors: organization, planning, public relation, survey of students to abstain from voting, schoolbook order, implementation of school uniform and supplies, student 's quality development activity, monitoring and validation consisted of 65 indicators.

2) The overall implementation processes of the fifteen-year free education policy were at a good evaluation level (the average score was 3.46). The comparative results of the implementation processes of the fifteen-year free education policy classified by the levels of education management, size of school and province were as follows:

Prior to the start of the implementation processes of the policy, it was found that there was the interaction among the levels of education management, size of school and province affected the implementation processes of the fifteen-year free education policy significantly at .05 level, showing that the implementation processes of the fifteen-year free education policy were affected only when there were the three factors.

During of the implementation processes of the policy, it was found that there was no Interaction among the levels of education management, size of school and province at the significant level of .05. However, it was found that only the size of school significantly affected the implementation processes of the fifteen-year free education policy; the extra large school had the implementation process better than that of the medium school and the small school.

In terms of the overall implementation processes of the policy, it was found that the levels of education management, size of school and province had the interaction effect on the implementation processes of the fifteen-year free education policy significantly at .05 level, showing that only one factor of them did not affect the implementation processes of the fifteen-year free education policy in schools.

3) The problems and obstacles arising during the implementation processes of the fifteen-year free education policy were caused by lack of explaining the detail of the operation to the administrators and teachers in schools. The important suggestion was to raising awareness of parents and students to see the value and importance of the fifteen-year free education policy.

Department : Educational Research and Psychology

Student's Signature Sirinporn

Field of Study : Educational Measurement and Evaluation

Advisor's Signature S.Pasiphol

Academic Year : 2009.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความเมตตากรุณาอย่างยิ่งจาก รศ.ศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาษีผล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาในการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่ายิ่ง รวมถึงให้ความสนับสนุน ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดเวลา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง ที่ให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี และรองศาสตราจารย์ ดร.ภาวณี ศรีสุขวัฒนานันท์ ที่ให้ความกรุณาในการเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำชี้แนะในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ ทุนอุดหนุนการวิจัยบางส่วน ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตรวจพิจารณา และคอยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และเอกสารที่ใช้ในการวิจัยจนมีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้เป็นส่วนหนึ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยและให้ความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดช่วงเวลาที่ดำเนินการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนสตรีวัดอัมพวันสรวรรค์ ที่ได้อนุญาตให้ผู้วิจัยได้ใช้เวลาอย่างเต็มที่ในการลาศึกษาต่อ ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน ครูทุกท่านในโรงเรียนสตรีวัดอัมพวันสรวรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนแทนผู้วิจัยตลอดเวลาอันยาวนาน

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่สาวทั้งสองคนของข้าพเจ้าและครอบครัวที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อนและน้อง ในภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่ดีในการทำวิจัยตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ตอนที่ 1 สาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ.....	10
ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาในต่างประเทศ.....	25
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	32
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการติดตามและประเมินโครงการ.....	47
ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับตัวบ่งชี้และเกณฑ์.....	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
ส่วนที่ 1 การประเมินเชิงคุณภาพ.....	77
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	80

	หน้า
ส่วนที่ 2 การประเมินเชิงปริมาณ.....	80
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	87
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	96
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประเมิน กระบวนการนํานโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา.....	99
ตอนที่ 2 ผลการติดตามและประเมินกระบวนการนํานโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา.....	110
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการนํานโยบายไป ปฏิบัติในสถานศึกษา.....	155
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	158
สรุปผลการวิจัย.....	159
อภิปรายผลการวิจัย.....	161
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	168
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	170
รายการอ้างอิง.....	173
ภาคผนวก.....	178
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	179
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้องและการปรับปรุง.....	181
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	263
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	288

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	41
3.1	81
3.2	82
3.3	82
3.4	83
3.5	88
3.6	90
3.7	94
4.1	101
4.2	107
4.3	109
4.4	112
4.5	113
4.6	114
4.7	115
4.8	120

ตารางที่	หน้า	
4.9	ค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด-ต่ำสุดของกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติ ก่อนเริ่มการดำเนินงานในสถานศึกษา.....	121
4.10	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบระหว่างการดำเนินงานในกระบวนการนำนโยบาย เรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา.....	123
4.11	เปรียบเทียบองค์ประกอบระหว่างการดำเนินงานในกระบวนการนำนโยบายเรียน ฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ระดับการจัด การศึกษา และจังหวัด.....	142
4.12	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบระหว่าง การดำเนินงาน.....	142
4.13	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาพรวมการดำเนินงานในกระบวนการนำนโยบาย เรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติของสถานศึกษา.....	144
4.14	เปรียบเทียบองค์ประกอบภาพรวมการดำเนินงานในกระบวนการนำนโยบายเรียน ฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ระดับการจัด การศึกษา และจังหวัด.....	145
4.15	ค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด-ต่ำสุดของกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติ ภาพรวมการดำเนินงานในสถานศึกษา.....	146
4.16	จำนวน ร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามเพศ อายุ ขนาดสถานศึกษา จังหวัด.....	148
4.17	จำนวน ร้อยละของอาจารย์ จำแนกตามเพศ อายุ ขนาดสถานศึกษา จังหวัด.....	149
4.18	จำนวน ร้อยละของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนบุตร.....	150
4.19	ค่าสถิติพื้นฐานของความพึงพอใจต่อการดำเนินงานตามแนวนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของสถานศึกษา จำแนกตามองค์ประกอบ.....	152

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1	4
2.1	20
2.2	21
2.3	22
2.4	23
2.5	24
2.6	24
2.7	75
3.1	77
4.1	110
4.2	122
4.3	147